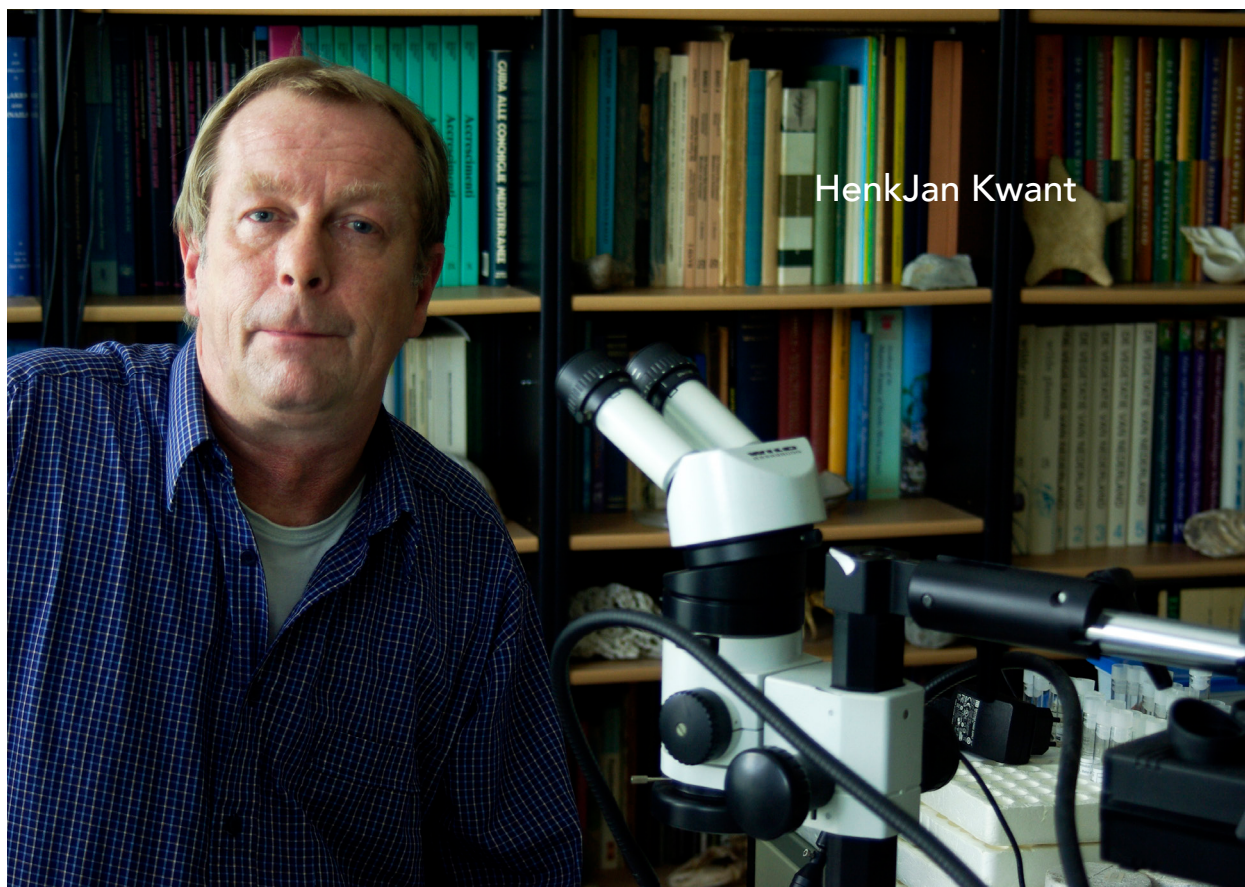

HenkJan Kwant

Mijn naam is HenkJan Kwant, ik ben 55 jaar oud en ik woon in het Groningse Haren.

De vroegste herinnering die ik heb van het ontstaan van mijn interesse voor de weekdieren was een klepje van de Melkwitte arkschelp *Striarca lactea* dat ik kreeg van een visser uit Urk en dat afkomstig was uit de Duitse Bocht. Ik hoorde van hem dat dit schelpje best zeldzaam was. Ik kon deze soort opzoeken in het boekje 'Schelpen vinden en herkennen' van Bob Entrop, dat ik destijds als eerste begin van een inmiddels behoorlijk uitgebreide bibliotheek van malacologische literatuur heb aangeschaft. De visser had er blijkbaar verstand van, want het voorkomen van deze kleine tweekleppige in dit deel van de Noordzee is heel beperkt (De Bruyne *et al.*, 2013).

De schepen van deze boomkorvissers uit Urk hadden hun haven in Delfzijl, alwaar ik als 12-jarige jongen woonde. In de vrijdagnacht kwamen ze binnen van een week vissen op de Noordzee en ik was er altijd bij om te zien of ze schelpen voor mij meegenomen hadden. Mijn ouders hebben er slapeloze nachten van gehad, want die waren natuurlijk niet blij dat ik bij nacht en ontij in de haven rondliep. Mijn 'drive' om schelpen te gaan scoren was echter niet te stuiten. Als ze de deuren op slot deden ging ik gewoon door het raam naar buiten – en ik deinsde er daarbij ook niet voor terug om een paar schroeven uit de sponning te draaien. Omdat ik eigenlijk altijd in de haven aanwezig was kreeg ik een heel goed contact met de vissers. Ik hielp ze ook vaak mee om vis te lossen uit het ruim en kreeg ik na gedane arbeid wat lekkers te eten van de kok in de kombuis. Bij deze nog heel veel dank

aan de familie Kramer uit Urk, destijds eigenaar van de viskotter UK 41 (fig. 1). Ook ben ik een paar keer een week mee geweest op vangst met dit schip. Dat was niet een heel prettige, maar wel lucratieve ervaring. Al bij het uitvaren van de Eems werd ik zeeziek en dan moest ik nog een week lang op die boot zitten. Ik sleepte mij na elke haal (een trek van het net over de bodem) weer aan dek om vis te sorteren, want ik moest natuurlijk wel mijn kostje verdienen. Maar uiteraard vooral om te kijken of we schelpen gevangen hadden. En de rest van de tijd lag ik beroerd en misselijk in mijn kooi met een emmertje binnen handbereik. Daar had mijn voorganger in deze rubriek, Marten van Straten, als kapitein waarschijnlijk nul last van (Van Straten, 2020). Dit afzien heeft mij echter wel bijzonder materiaal voor mijn collectie opgeleverd. Tijdens mijn nachtelijke uitjes kwam ik ook Ko Veldkamp tegen. Hij was de oprichter van de Schelpenwerkgroep Delfzijl, nu de Schelpenwerkgroep Noordoost-Nederland, waar ik in 1977 het eerste jeugdlid van werd, niet lang daarna gevolgd door mijn schoolvriend Jans Dusseljee. Het was een klein gezelschap van mensen met interesse in schelpen en de malacologie, waaronder Abel Schuitema, Kees van Timmeren, Jan Kuiper, Aljan Woudstra en nog wat leden die ik niet vaak gezien heb. Elke laatste woensdagavond van de maand kwamen we bij een van de leden thuis bij elkaar om onder het genot van een 'natje en droogje' over onze hobby en andere zaken te praten – en natuurlijk om materiaal voor onze collecties uit te wisselen.

Begin jaren '80 verhuisden mijn ouders naar het Drentse Eext en het contact met de vissers verwaterde, waardoor de groei van mijn

Fig. 1. De viskoter 'Marlena' UK 41 in de haven van Farmsum (Delfzijl), circa 1980. Foto HenkJan Kwant.

verzameling met recente soorten uit de Noordzee stagneerde. Op zich was dat niet heel erg, want voor mij nieuwe soorten kwamen er toch nog maar mondjesmaat bij. Halverwege de tachtiger jaren kon je bij museum Freriks in Winterswijk zakken met schelpgruis uit het Mioceen van Miste kopen en daar heb ik toen flink wat van besteld. Het uitzoeken en determineren van dit materiaal met het boek van A.W. Janssen ernaast heeft mij toen in de wintermaanden aardig bezig gehouden. In de zomermaanden was ik liever buiten en de focus lag dan meer bij de inheemse land- en zoetwatermollusken. Na verloop van tijd had ik op dit vlak behoorlijk wat soortenkennis verworven en tijdens een excursie bleef dat niet onopgemerkt door Rykel de Bruyne. Hij vroeg mij of ik regiocoördinator voor het Atlasproject Nederlandse Mollusken (ANM) voor de provincie Drenthe zou worden en dat was en is wel iets dat in mijn straatje past. Sindsdien heb ik in deze functie lezingen gegeven en inventarisatieprojecten gedaan.

De interesse voor weekdieren heeft een enorme impact gehad op mijn levensloop. Het idee was aanvankelijk om in Groningen mariene biologie te gaan studeren en om in de voetsporen van de Franse oceanograaf en duiker Jacques Cousteau te treden, maar het liep allemaal een beetje anders. Ik ben uiteindelijk biologie gaan studeren aan de hogeschool Windesheim in Zwolle en ik heb daar de vrije studierichting gedaan. Dat was een alternatief voor de lerarenopleiding. Dit kwam mij veel beter uit, want ik wou toch geen leraar worden. In plaats van onderwijskunde kon ik veel interessantere vakken volgen zoals onder andere natuurwetenschappelijke methoden, statistiek, milieukunde en geomorfologie van Nederland. Uiteindelijk ben ik daar afgestudeerd op een onderzoek naar de mollusken van de Eemformatie in het Hunzedal.

Ik had al vroeg interesse voor collectietechniek, al voordat de computer zijn intrede deed. De gegevens over de vindplaats en datum van mijn vondsten hield ik netjes bij op systeemkaarten. Later deed ik dit op een Sinclair ZX-spectrum homecomputer met een tekstverwerker. Toen de PC gemeengoed werd kwam ik in contact met het database programma dBase en dat was natuurlijk ideaal voor het bijhouden van mijn collectie gegevens. Ik ging vanuit een behoefte om al deze data toegankelijk te maken, bijvoorbeeld voor het printen van etiketten, zelf programmeren. Eerst in dBase, later met Clipper en vervolgens met de program-

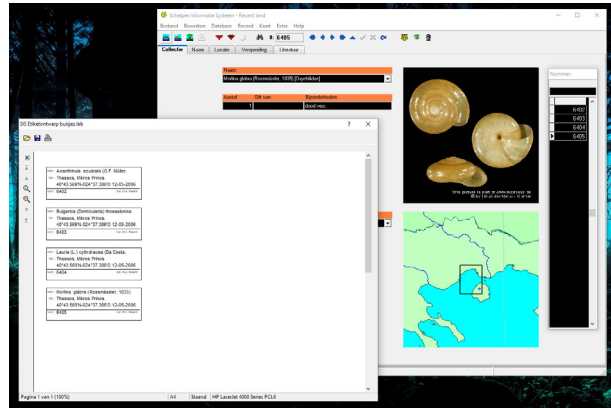

Fig. 2. Schermafdruk van een door mij ontwikkelde database applicatie voor collectie beheer.

meertalen C en C++ (fig. 2). Deze autodidactisch verkregen vaardigheden hebben er uiteindelijk voor gezorgd dat ik qua professie niet in de biologie, maar in de ICT terecht ben gekomen. Eind negentiger jaren leerde ik Robert Reuselaars kennen. Ik zag dat hij zich als lid had aangemeld bij de NMV en ook in Haren woonde. Ik heb gelijk contact gezocht en het was al snel duidelijk dat we veel gemeen hadden, zoals de interesse voor Europese land- en zoetwatermollusken. In de jaren daarna gingen we dan ook regelmatig samen op vakantie. Veel naar Griekenland en de Griekse eilanden, maar we hebben ook alle Canarische eilanden, Madeira en Porto Santo bezocht. Robert heeft onlangs, in samenwerking met Peter Glöer, verschillende publicaties verzorgd. Daarbij is er een soort van de Peloponnesos in Griekenland beschreven, die naar mij vernoemd is: het bronslakje *Bythinella kwanti* Glöer & Reuselaars, 2020 en daar ben ik natuurlijk supertrots op! Deze kleine zoetwaterslakjes hebben vaak een zeer beperkt en lokaal verspreidingsgebied van soms niet meer dan enkele vierkante meters (Glöer & Reuselaars, 2020) en ze zijn daardoor erg kwetsbaar. Een kleine ingreep in de waterhuishouding kan al desastreuze gevolgen hebben voor het voortbestaan van een populatie. Voor de *B. kwanti* heb ik in dit opzicht wel goede hoop, want deze komt voor in een afgelegen dal aan de voet van Mt. Helmos, wat als geheel een nationaal park is. Een gebied met veel kleine stroompjes en waterloopjes die uitmonden in een vrij grote rivier.

Tijdens een verzamelreis naar het Griekse eiland Thassos in 2006 kwamen Robert en ik op de kade bij de boot wel heel toevallig een bekend NMV lid tegen die waarschijnlijk met dezelfde bedoeling als wij op het eiland verbleef. Maar dat kan hij u veel beter zelf vertellen. Het was Wim Maassen en ik heb hem gevraagd voor de volgende 'Even voorstellen'.

Geraadpleegde bronnen

- DE BRUYNE, R.H., S.J. VAN LEEUWEN, A.W. GMELIG MEYLING & R. DAAN (red.), 2013. Schelpdieren van het Nederlandse Noordzeegebied. Ecologische atlas van de mariene weekdieren (Mollusca). – Uitgeverij Tirion, Utrecht & Stichting ANEMOON, Lisse.
- GLÖER, P. & R. REUSELAARS, 2020 The *Bythinella* spp. of Greece (Gastropoda: Hydrobioidea: Bythinellidae) – *Ecologica Montenegrina* 29: 20-33.
- VAN STRATEN, M., 2020. Even voorstellen. – *Spirula* 423: 7-8.